10067

B.A. 1st Semester (General) Examination, 2019

Subject : Sanskrit

Paper : CC-I/GE-I

Time: 3 Hours **Full Marks: 60**

The figures in the margin indicate full marks.
Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. Instructions for GE-I (Honours student of other discipline) 2×10=20

अधोलिखितेषु दश-प्रश्नानामुत्तरं सुरगिरा देवनागरी-लिपिमाश्रित्य प्रदेयम्। तत्र 'क'-विभागतः प्रश्नत्रयम्, 'ख'-विभागतः प्रश्नत्रयम्, 'ग'-विभागतश्च प्रश्नत्रयम् अवश्यमेव चयनीयम्।

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে দশটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় দেবনাগরী হরফে লিখতে হবে। তার মধ্যে 'ক' বিভাগ থেকে তিনটি, 'খ' বিভাগ থেকে তিনটি এবং 'গ' বিভাগ থেকে তিনটি প্রশ্নের উত্তর অবশ্যই দিতে হবে।

Instructions for CC-I (General students) 2×10=20

अधोलिखितेषु दश-प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम्। तत्र 'क'-विभागतः प्रश्नत्रयम्, 'ख'-विभागतः प्रश्नत्रयम्, 'ग'-विभागतश्च प्रश्नत्रयं चयनीयम्। तेषु प्रश्नद्वयस्य उत्तरमवश्यमेव संस्कृतभाषया लेखनीयम्।

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে দশটি প্রশ্নের উত্তর দিতে হবে। তার মধ্যে 'ক' বিভাগ থেকে তিনটি, 'খ' বিভাগ থেকে তিনটি এবং 'গ' বিভাগ থেকে তিনটি প্রশ্নের উত্তর দিতে হবে। তাদের মধ্যে দুটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় অবশ্যই লিখতে হবে।

'क'-विभागः

'ক'-বিভাগ

(a) 'रघुवंशम्' इति महाकाव्यस्य रचयिता कः? अस्य काव्यस्य मुख्यरसः कः?
'রঘুবংশম্' মহাকাব্যের রচয়িতা কে? এই কাব্যের মুখ্যরস কী?

(b) 'दोहद'-शब्दस्य कोऽर्थः? सीताया दोहदं किम् आसीत्?
'दोहद' শব্দের অর্থ কী? সীতার দোহদ কি ছিল?

(c) 'जह्नुदुहिता' का? सा कथं कं किम् अवारयत्?
'জহ্নুদুহিতা' কে? তিনি কীভাবে কাকে কী নিষেধ করেছেন?

(d) 'ददौ प्रवेशं जननीं न तावत्'– अत्र 'जननी' का?
तस्या उक्ताचरणस्य को हेतु?
'ददौ प्रवेशं जननीं न तावत्'— এখানে জননী কে?
তাঁর উক্ত আচরণের কারণ কী?

(e) इक्ष्वाकु: क आसीत्? कश्च इक्ष्वाकोः पुत्रः?

ইক্ষ্বাকু কে? ইক্ষ্বাকুর পুত্র কে?

'ख'-विभाग:

'খ'-বিভাগ

(a) 'किरातार्जुनीयम्' इति महाकाव्यस्य उत्सः कः? अस्मिन् कति सर्गा सन्ति?

'কিরাতার্জুনীয়ম্' মহাকাব্যের উৎস কী? এতে কয়টি সর্গ আছে?

(b) 'चारचक्षु:' इति पदेन किं बुध्यते?

'চারচক্ষু:' পদের দ্বারা কী বোঝানো হয়েছে?

(c) "न बाधतेऽस्य त्रिगण: परस्परम्"– को नाम त्रिगण:? त्रिगण: कथं परस्परं न बाधते?

ত্রিগণ কী? ত্রিগণ কেন পরস্পরকে বাধা দিচ্ছে না?

(d) 'किंसखा' तथा 'किम्प्रभु:' इतिपदयो: कोऽर्थ:?

কিংসখা ও কিম্প্রভু— এই পদদুটির অর্থ কী?

(e) "तथापि जिह्म: स:"– 'जिह्म' इति पदस्य कोऽर्थ:? क: कथं 'जिह्म' इति पदेनाभिहित:?

'জিহ্ম' পদটির অর্থ কী? কে কেন 'জিহ্ম' পদের দ্বারা অভিহিত হয়েছে?

'ग'-विभाग:

'গ'-বিভাগ

(a) 'भट्टिकाव्यम्' इति महाकाव्यस्य रचयिता क:? अस्य नामान्तरं किम्?

'ভট্টিকাব্যম্' মহাকাব্যের রচয়িতা কে? এর অপর নাম কী?

(b) शिशुपालवधस्य नायक: कोऽस्ति? अस्य काव्यस्य मुख्यरस: क:?

শিশুপালবধের নায়ক কে? এই কাব্যের মুখ্যরস কী?

(c) अश्वघोषस्य समयकाल: क:? स कस्य सभाकविरासीत्?

অশ্বঘোষের সময়কাল কী? তিনি কার সভাকবি ছিলেন?

(d) नैषधचरितस्य श्रेष्ठटीकाग्रन्थ: क:? तस्य रचयिता च क:?

নৈষধচরিতের শ্রেষ্ঠ টীকাগ্রন্থ কী? তার রচয়িতা কে?

(e) भट्टिकाव्ये कियन्त: विभागा: सन्ति? के च ते?

ভট্টিকাব্যের কয়টি বিভাগ ও কী কী?

2. अधोलिखितेषु विभागत्रयेषु न्यूनातिन्यूनं प्रश्नमेकम् आश्रित्य चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम्। तेषु प्रश्नद्वयम् अवश्यमेव सुरगिरा समाधेयम्।

অধোলিখিত তিনটি বিভাগ হতে কমপক্ষে একটি করে প্রশ্ন নিয়ে চারটি প্রশ্নের উত্তর দাও। তন্মধ্যে দুইটি প্রশ্নের উত্তর অবশ্যই সংস্কৃত ভাষায় লিখতে হবে।

'क'-विभागः

मातृभाषया अनुवादः कार्यः

'ক'-বিভাগ

মাতৃভাষায় অনুবাদ করো।

(a) पौरेषु सोऽहं बहुलीभवन्तमपां तरङ्गेष्विव तैलविन्दुम्।
सोढुं न तत्पूर्वमवर्णमीश आलानिकं स्थानुमिव द्विपेन्द्रः।। 5

अथवा,

सा लुप्तसंज्ञान विवेद दुःखं प्रत्यागतासुः समतप्यतान्तः।
तस्याः सुमित्रात्मजयत्नलब्धो मोहादभूत् कष्टतरः प्रबोधः।। 5

(b) द्विषां विधाताय विधातुमिच्छतो
रहस्यनुज्ञामधिगम्य भूभृतः।
स सौष्ठवौदार्यविशेषशालिनीं
विनिश्चितार्थामिति वाचमाददे।।

अथवा,

न तेन सज्यं क्वचिदुद्यतं धनुः
कृतं न वा कोपविजिह्ममाननम्।
गुणानुरागेण शिरोभिरुह्यते
नराधिपैर्माल्यमिवास्य शासनम्।।

'ख'-विभागः

'খ'-বিভাগ

सरलसंस्कृतेन सप्रसङ्ग व्याख्या कार्या। 5×1=5

সরল সংস্কৃতে প্রসঙ্গ নির্দেশপূর্বক ব্যাখ্যা করো।

(a) राजर्षिवंशस्य रविप्रसूतेरुपस्थितः पश्यत कीदृशोऽयम्।
मत्तः सदाचारशुचेः कलङ्कः पयोदवातादिव दर्पणस्य।।

अथवा,

क्रियासु युक्तैर्नृप चारचक्षुषो
न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः।
अतोऽर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा
हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः।।

(b) संस्कृतेन भावसम्प्रसारणं विधेयम्। 5×1=5

সংস্কৃত ভাষায় ভাবসম্প্রসারণ করো।

यशोधनानां हि यशो गरीयः।

अथवा,

वरं विरोधोऽपि समं महात्मभिः।

'ग'-विभाग:

'গ'-বিভাগ

(a) टीका लेख्या। 5

টীকা লেখো।

नैषधचरितम्।

নৈষধাচরিত

(b) कालिदासोत्तरयुगे महाभारतस्य काहिनीमवलम्ब्य रचितस्य महाकाव्यद्वयस्य नाम लिख्यताम। एकस्य संक्षिप्तपरिचयः प्रदेयः। 1+4=5

কালিদাস পরবর্তী যুগে মহাভারতের কাহিনি অবলম্বন করে রচিত দুটি মহাকাব্যের নাম লেখো। যে কোনো একটির সংক্ষিপ্ত পরিচয় দাও।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयस्य उत्तरं दीयताम। 10×2=20

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যে কোনো *দুটি* প্রশ্নের উত্তর দাও।

(a) सीता विसर्जने रामचन्द्रेण प्रदर्शितानि कारणानि स्वभाषया पर्यालोच्यन्ताम्।

সীতা বিসর্জনে রামচন্দ্র কর্তৃক প্রদর্শিত কারণসমূহ নিজের ভাষায় পর্যালোচনা করো।

(b) वनेचरवचनमाश्रित्य दुर्योधनस्य राज्यशासन-पद्धतिः आलोच्यताम्।

বনেচরের বচন অনুসরণ করে দুর্যোধনের রাজ্যশাসন পদ্ধতি আলোচনা করো।

(c) 'भारवेरर्थगौरवम्'– पाठ्यांशात् उपयुक्तोद्धृतिसहयोगेन अस्य मन्तव्यस्य विश्लेषणात्मकं विवरणं प्रदीयताम्।

'भारवेरर्थगौरवम्' তোমার পাঠ্যাংশ থেকে উপযুক্ত উদ্ধৃতি সহযোগে উক্ত মন্তব্যটির বিশ্লেষণাত্মক বিবরণ দাও।

(d) कालिदासविरचितानि महाकाव्यानि आलोच्यन्ताम।

কালিদাস বিরচিত মহাকাব্যগুলি আলোচনা করো।